

§76

Dnr UN 2020-114

Besvarande av remiss gällande SOU 2020:33 Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola

Beslut

Utbildningsnämndens arbetsutskott på delegation från utbildningsnämnden antar barn- och utbildningskontorets yttrande daterat den 2020-11-17 som sitt eget, och överlämnar det till utbildningsdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Den 14 oktober 2020 beslutade utbildningsnämnden delegera yttrandet till arbetsutskottet för att möjliggöra att svaret inkommer till utbildningsdepartementet inom utsatt tid.

Utredningen anger att det är angeläget att den utbyggnad som behövs av gymnasieutbildningen framöver görs med hänsyn till både elevers efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov. Vid lokalisering behöver hänsyn även tas till ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser. Mot bland annat denna bakgrund föreslår utredningen att en ny modell för planering och dimensionering genomförs i två steg;

- Steg 1, som ska börja tillämpas från hösten 2024, innebär bland annat att Skolverket ska utarbeta regionala underlag till stöd för huvudmännens planering av utbudet och att kommunerna ska samverka om planering och dimensionering på regional nivå.

De åtgärder som berör från vuxenutbildningen föreslås gälla redan från 1 januari 2022.

- Steg 2 ska enligt förslaget börja tillämpas från hösten 2026 och innebär att Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbudet av antalet platser inom varje samverkansområde. Ramarna ska gälla för både offentliga och enskilda huvudmän.

Barn- och Utbildningskontoret instämmer i att en samlad regional planering behöver göras av gymnasieskolans omfattning och utbud. Kommunerna i Stockholms län samt Håbo har sedan flera år ett samarbete inom en gemensam gymnasierregion. Samarbetet, som i stor utsträckning fungerat väl, motsvarar i huvudsak det som utredningens steg 1 innebär.

Vuxenutbildningens roll för bland annat den regionala kompetensförsörjningen kräver en ökad samverkan. Samverkansarbetet pågår redan idag i stor utsträckning, direkt mellan kommunerna, i olika kommunkluster.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se

Beslutsunderlag

09a Tjänsteutlåtande Yttrande över remiss 2020.33

Beslutet ska skickas till
Utbildningsdepartementet

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norttalje.se
www.norttalje.se

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommuns yttrande över remiss 2020:33 gällande utredningen om planering och dimensionering av Komvux och gymnasieskola

Regeringen beslutade den 8 mars 2018 att uppdra åt en särskild utredare att föreslå hur utbildning inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna bättre kan planeras och dimensioneras utifrån regionala och nationella kompetensbehov (sedan 1 juli 2020 har Särskild utbildning för Vuxna upphört som egen skolform och kurser ges nu inom ramen för Komvux särskild utbildning). Utredaren fick också i uppgift att föreslå vid behov en finansieringsmodell för gymnasieskolan som i högre grad tar hänsyn till skolors varierande förutsättningar att bedriva en likvärdig utbildning.

Betänkandet "Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning" (SOU 2020:33) har remitterats till Norrtälje kommun som därmed bjudits in att lämna synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Utredningen innehåller flera förslag som innebär omfattande förändringar i skollagen i syfte att trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, effektivisera resursutnyttjandet, förbättra tillgången till ett allsidigt brett utbud av utbildningar av hög kvalitet samt bidra till ökad likvärdighet och minskad segregation.

Den demografiska utvecklingen i vår region innebär att det krävs en utbyggnad av antalet gymnasieplatser. Enligt utredningen är det angeläget att denna utbyggnad görs med hänsyn såväl till elevers efterfrågan och behov som arbetsmarknadens behov. Vid lokalisering behöver hänsyn även tas till ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser. Utredningen föreslår att en ny modell för planering och dimensionering genomförs i två steg.

Det **första steget** föreslås för gymnasieskolan börja tillämpas på utbildning som påbörjas hösten 2024. I detta första steg föreslås bland annat följande.

- Utbudet av utbildning i gymnasieskolan ska beslutas med hänsyn till elevernas efterfrågan och behov samt behoven på arbetsmarknaden.
- Skolverket ska utarbeta regionala underlag till stöd för huvudmännens planering av utbudet.
- Kommuner ska samverka om planering och dimensionering på regional nivå.
- Huvudmän i gymnasieskolan ska ingå i gemensamma antagningsorganisationer, men även fortsättningsvis ska varje huvudman själv besluta om antagningen.
- Regionala branschråd införs i syfte att stärka arbetsmarknadsanknytningen.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norttalje.se
www.norttalje.se

- Huvudmän ska ge saklig information till blivande elever om arbetsmarknadsutfall och övergång till högre utbildning efter de program som erbjuds i gymnasieskolan.
- Ett kompensatoriskt schablonbelopp som utgår ifrån elevernas meritvärde i grundskolan ska läggas till eller dras bort från den interkommunala ersättningen respektive grundbeloppet till enskilda huvudmän i syfte att stärka förutsättningarna för kompensatoriska åtgärder i gymnasieskolan.
- För att minska segregationen i gymnasieskolan ska huvudmän arbeta aktivt för en allsidig social elevsammansättning vid sina skolenheter.
- När det gäller enskilda huvudmän ska Skolinspektionen vid prövning av ansökningar om nya godkännanden ta hänsyn till elevers efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov. Skolinspektionen ska även beakta resursutnyttjandet i området som godkännandet avser.
- För att lika villkor, så långt möjligt, ska gälla mellan enskilda och kommunala huvudmän behöver interkommunal ersättning och bidrag till enskilda huvudmän för gymnasieskolan i högre grad bestämmas på samma grunder. Därför föreslås att även interkommunal ersättning ska baseras på budget. Kommunerna ska inom samverkansområden fortfarande kunna komma överens om gemensamma prislistor.
- Centrala Studiestödsnämnden (CSN) ska ha det samlade ansvaret för ekonomiskt stöd till inackordering för elever. Stödet bör benämnas "Studiebidrag till eget boende".
- Skolverket ska få i uppdrag att regelbundet följa upp elevernas sysselsättning efter gymnasiesärskolan. Skolverket ska stödja huvudmän för gymnasiesärskolan genom att utarbeta underlag för planering och dimensionering av utbudet av utbildning.

Det **första steget** föreslås för Komvux föreslås träda i kraft 1 januari 2022.

- De kommuner som samverkar om sådan yrkesutbildning som statsbidrag lämnas för ska träffa ett samverkansavtal och bilda ett samverkansområde.
- Personer hemmahörande i ett samverkansområde ska fritt kunna söka den typen av utbildning inom det totala utbudet i området.
- Den kommun som anordnar utbildningen ska ta emot behörig sökande från samverkansområdet.
- Skolverket ska vid fördelning av statsbidraget ta hänsyn till hur utbudet inom samverkansområdet tillgodoser de samverkande kommunernas behov på arbetsmarknaden.
- Skolverket ska utarbeta regionala underlag till stöd för huvudmän i dess planering av utbudet.

Det **andra steget** föreslås för gymnasieskolan börja tillämpas på utbildning som påbörjas hösten 2026. I detta andra steg föreslås bland annat följande.

Statens inflytande över utbudet ska öka genom att Skolverket föreslås få i uppdrag att, efter dialog med huvudmännen, besluta om regionala ramar för utbudet. Ramarna ska beslutas utifrån en bedömning av elevernas efterfrågan och behov samt

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norttalje.se
www.norttalje.se

arbetsmarknadens behov, regionalt och nationellt. Skolverket ska ges i uppdrag att utforma ramarnas detaljer och hur de ska följas upp.

- I gymnasieskolan ska ramarna ange antalet platser som ska erbjudas inom varje samverkansområde av de nationella programmen och av introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion, som är utformade för en grupp elever.
- De regionala ramarna för utbudet som Skolverket beslutar ska i gymnasieskolan gälla för både offentliga och enskilda huvudmän.
- Om ramarna förändras, till exempel på grund av demografiska förändringar eller att på grund av att behoven på arbetsmarknaden förändras, ska sådana förändringar gälla för samtliga huvudmän. Förändringar i ramarna ska fördelas proportionellt mellan huvudmän i förhållande till det befintliga antalet utbildningsplatser om det inte finns särskilda skäl.

Det **andra steget** för Komvux föreslås träda i kraft 1 januari 2026.

- Utbudet av yrkesutbildningar ska breddas och tillgången på platser ska öka. Kommunerna kommer permanent att kompenseras ekonomiskt för statens ökade ambitioner via det generella statsbidraget och det riktade statsbidraget avvecklas.
- Det ska vara möjligt för regeringen att fastställa nationella sammanhållna yrkesutbildningar.
- Kommunerna ska träffa samverkansavtal med minst två andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande om sammanhållna yrkesutbildningar.
- Statens inflytande över utbudet ska öka. Skolverket föreslås i dialog med huvudmän besluta om regionala ramarna för utbudet. Ramarna ska göras utifrån elevernas efterfrågan och arbetsmarknadens behov, regionalt och nationellt.
- Skolverket ska kunna besluta om riksintag för specifika utbildningar med nationellt intresse.
- Samverkansområdet måste minst erbjuda den regionala ram som beslutats av Skolverket. Elevens hemkommun ska åta sig att stå för kostnaderna för utbildningar inom samverkansområdet.
- Om platserna inte räcker till alla sökanden ska hemkommunen erbjuda en alternativ plats i annat samverkansområde om den behörige sökanden kan stärka sin ställning i arbetslivet genom utbildningen.
- Kommunen ska ansvara för att det genomförs regionala branschråd.
- Det ska fortsatt vara möjligt att ansöka om statsbidrag för stödjande insatser som integrerar språkstöd för att eleven ska kunna nå målen med utbildningen.

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommuns analys och slutsatser

Första steget

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrталje.se
www.norrталje.se

Norrtälje kommun ingår sedan flera år i den gemensamma gymnasierregionen. Det samarbetet har fungerat väl och motsvarar i huvudsak det som utredningens steg 1 innebär. Det kvarstår dock utmaningar för regionen bland annat intresset för att tillhandhålla yrkesprogramspplatser där elevernas efterfrågan är låg samtidigt som arbetsmarknaden ser ett behov av dem.

Beträffande vuxenutbildningen sker det sedan flera år tillbaka ett samarbete i ett kommunkluster där flertalet kommuner har en egen regi-verksamhet. Kommer utredningens förslag enligt steg 1 att genomföras innebär det en fokusering på geografisk närhet för eleverna. Det skulle i så fall innebära att Norrtälje behöver ansluta sig till vux-Norrort, eller att de båda klustren norr om Stockholm bildar ett samverkanskluster för hela norra Storstockholm. Viktigt är dock att en sådan utveckling inte stänger dörrar för de av kommunens elever som vi läsa i Uppsala.

Andra steget

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun ser inte att utredningen genom steg 2 ger ett svar på hur dessa utmaningar ska hanteras. Det framgår inte hur elevers efterfrågan och behov ska vägas mot arbetsmarknadens behov när dessa inte är samstämmiga och vem som ska ansvara för kostnaden när platser står tomma till följd av att en aktör erbjuder platser som ingår i en av staten fastlagd ram.

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun instämmer i att en samlad regional planering behöver göras av gymnasieskolans omfattning och utbud. Utredningens förslag löser dock inte de utmaningar som finns.

Kommunerna i Stockholms län samt Håbo har sedan flera år ett samarbete genom en gemensam gymnasierregion. Antagningen, såväl till kommunala som till fristående huvudmän, sköts genom ett gemensamt kansli som är lokaliserat på Kommunförbundet Storsthlm.

Därutöver har kommunen ett samverkansavtal med Uppsala mfl. Inom ramen för samarbetet finns en gemensam prislista och strukturtillägg som kommunerna kommit överens om. Det finns ett brett utbud av utbildningar som eleverna har möjlighet att söka oberoende var i regionen de bor.

För att erbjuda elever ett brett urval av program är såväl samarbetet i Norrtälje kommun liksom i regionen viktigt. Det finns flera utmaningar kring utbyggnaden av gymnasieskolan, som inte löses genom det andra steget i modellen.

Barn- och Utbildningskontoret är i planeringsstadiet för byggnation av nya ändamålsenliga utbildningslokaler för yrkesprogrammen på Nordrona. Det liksom ombyggnation av Rodengymnasiet befintliga lokaler är viktigt förutsättning för att på lång sikt möta det växande elevunderlaget. Det vill säga om fördelningen av elever mellan kommunala och fristående gymnasieskolor är de samma.

Utredningen föreslår en modell för beslutsprocessen som bygger på ett samarbete mellan Skolverket, Skolinspektionen och de offentliga och enskilda huvudmännen.

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun anser att det är positivt att de regionala ramarna för utbudet även ska gälla för enskilda huvudmän. Utmaningen i vår region är dock hur samverkan ska organiseras när det utöver flera kommunala gymnasieskolor finns cirka 120 olika fristående gymnasieskolor av olika karaktärer och storlek. Det är oerhört viktigt att det då finns en tydlig samverkansstruktur och inte minst en tydlighet kring vem som har beslutsmandatet när frågor inte kan lösas ut i dialogform. Utbildningsnämnden i

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norttalje.se
www.norttalje.se

Norrtälje kommun anser att utredningen brister i att tydliggöra hur detta ska kunna ske. Det framgår inte heller vilka resurser staten avser att avsätta för att det ska vara möjligt att bygga upp och förvalta denna typ av struktur.

När det gäller utredningens förslag om vuxenutbildningen i det andra steget ställer sig Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun överlag positiva till dessa. När det dock gäller hur finansieringen skall ske, genom att det generella statsbidraget och att dagens riktade statsbidrag skall avvecklas finns det en risk att statsbidraget får täcka upp andra utgiftsposter än till kommunernas vuxenutbildning. Dagens öronmärkta statsbidrag fungerar bra och ger tydlighet i planeringsförutsättningarna för huvudmannen.

Utifrån utredningens förslag behöver det utredas om vuxenutbildningen, liksom gymnasiet har, ska ha en samordnad antagningsorganisation.

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun väljer att utöver ovanstående belysa nedanstående förslag rörande gymnasieskolan särskilt.

Yrkesprogram och högskoleförberedande program

När det gäller yrkesprogram är elevernas efterfrågan på dessa lägre än det behov som arbetsmarknaden har av dessa platser. I jämförelse med övriga Stockholmsregionen är dock andel Norrtälje-elever som väljer yrkesprogram högre. Trenden över tid är dock att allt fler väljer traditionella högskoleförberedande program.

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun ser utmaningar med hur principen om att utbudet ska beslutas med hänsyn till elevernas efterfrågan och behov samt behoven på arbetsmarknaden i praktiken ska kunna fungera. Vad är det som ska väga tyngst – elevernas efterfrågan och behov eller arbetsmarknadens behov?

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun anser att utredningen borde fört fram frågan om ansvaret för utbyggnaden och finansieringen av yrkesprogrammen, det vill säga vilket ansvar som är kommunens, statens eller branschens.

Utredningen borde vidare fört ett resonemang om ett fördjupat samarbete mellan ungdomsgymnasiets yrkesprogram och Yrkesvux(Komvux). Det skulle bland annat leda till att få en ekonomisk hållbarhet i utbudet av yrkesutbildningar på gymnasial nivå.

Utredningen föreslår även att ramarna för platser inom samverkansområdet ska ange antalet platser som ska erbjudas för introduktionsprogram. Utbildningsnämnden i Norrtälje kommuns erfarenhet är att det har varit mycket svårt att dimensionera detta utbud.

Uppföljning sysselsättning efter gymnasiesärskolan

Högskolan i Halmstad har i en forskningsrapport belyst vad som händer med elevgruppen efter gymnasiesärskolan. Den visade bland annat på 24 % varken fick jobb eller vidareutbildning. Detta är från en tidigare rapport. Någon senare forskning finns inte som justerar denna siffra finns inte.

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun ser därför positivt att utredningen föreslår att Skolverket ska få i uppdrag att regelbundet följa upp elevernas sysselsättning efter gymnasiesärskolan.

Ansvar för studiebidrag till eget boende (nuvarande inackorderingstillägg) flyttas till CSN

Utredningen föreslår att CSN får ett samlat ansvar för inackorderingstillägg. Kommunerna har med nuvarande reglering ansvar för elever inskrivna i kommunala gymnasieskolor. Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag utan ser att det ger större rättssäkerhet för eleverna.

Allsidig social sammansättning

Utbildningsnämnden i Norrtälje kommun ställer sig positiv till att sträva efter en allsidig social sammansättning i skolorna. I vår gemensamma gymnasierregion sker antagning sedan flera år tillbaka med betyg som urvalsgrund till gymnasieskolorna. Detta möjliggör att en elev kan välja att söka bland flera skolor som både ligger i kommunen eller i andra kommuner. Utifrån Norrtäljes geografiska förutsättningar så väljer dock många att studera i hemorten.

Kompensatoriskt schablonbelopp

Utredningens förslag om kompensatoriskt schablonbelopp som en resursfördelningsmodell byggd på meritpoängen är i grunden bra. Barn- och utbildningskontoret menar dock att det bör finnas utrymme för kommunerna att utforma det kompensatoriska schablonbeloppet baserat på förhållanden i kommunen och samverkansområden. Det finns därför skäl att kommunerna ansvarar för utformningen.

Vidare utredningen belysa hur regleringen om ett övergripande kompensatoriskt belopp står i förhållande till skollagens 2 kap. 8 b § om kommuners resursfördelning. Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Kommunen kan behöva få större frihet att kompensera skolor än de föreslagna 5000 kronor.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norttalje.se
www.norttalje.se